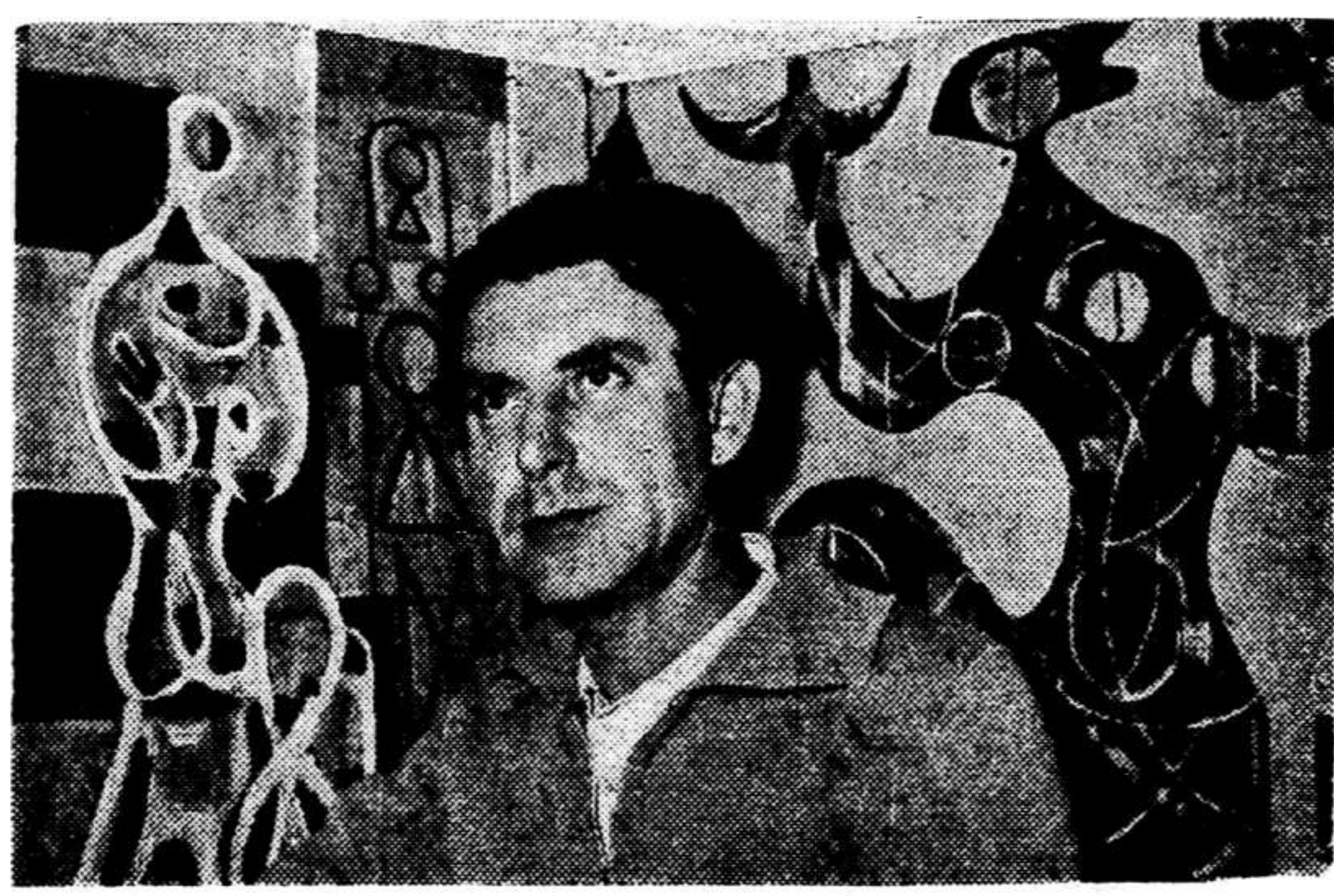

יעקב ווכסלר

יעקב ווכסלר

בין יצירותיו

כאן יפה. כי כל אחד מוצא את ה"יפה" במשהו אחר בהתאם לצרכיו הפנימיים. לפני שנים אחדות צייר ווכסלר בסגנון פיגוראטיבי סימבולי. הקונטורים היו חז' קים, התמונות צבעוניות וקישוטיות מאוד. לאט לאט החלו הקונטורים החז' קים להפתח, ולפנות מקומם לגישה יותר אמוציונאלית. כיום אין קונטורים יש כתמים ומתח פנימי חזק הנובע הן מן הצבעוניות המאופקת והן מהריתמוס השקול של התמונות. אך עם זאת מבין האמן שאין זו המלה האחרונה. יתכן שיחזור שוב לצורות המוגדרות, על משטח אחר, כי האמן היוצר איננו עומד על המקום.

לצד ציורי השמן שהן עיקר עבודתו עוסק ווכסלר בטכניקות שונות נוספות. אוהב הוא את מלאכת המחשבת ורואה בה ערך חשוב בחיינו, דרך להקניית הערכים האסתטיים. הוא עובד במוזאיקה, לא מכבר עשה סקיצה לשיח קיר ש' בוצעה באריגה, יצירת אמנות נהדרת, שעובדת היותה שימושית איננה גורעת במאום מיופיה. הוא עשה חיתוכי עץ ועתה עוסק בהדפסות משי, ומבצע כל הדפסה בידיו. "בכל העולם מקובל הד' בר. רק אצלנו משום מה מפחדים בפני האמנות השימושית ויש הנוטים לראות בה סכנה לאמנות ה"טהורה".

בשנים 1955-1956 היה ווכסלר בפ' ריו. הפגישה עם אוירת פריז היתה לו חשובה מאוד ועזרה לו להשתחרר מ' כבלים רבים. הוא עבד בפריז ואף הציג תערוכת יחד בגלריה לה'רונסי. כן השתתף בסלון ד'אונטון בתערוכה בינלאומית של האמנות הפלאסטית בת' זמננו.

ובארץ הציג תערוכות יחיד ובתערו' כות מקובצות רבות והריהו דמות בול' טת בציבור אמני הארץ. "גו, סיפרתי כבר מספיק?" שואל ווכסלר העיף.

"כן, ענית לך, אלא אם כן תוכל להוסיף עוד איזה קוריוזים, או דברים אישיים מעניינים שקרו לך". "קוריוז' זים? לא! לי אין קוריוזים". פוסק ווכסלר.

אך כאן בכל זאת טעה. לפני צאתי עוד שאלתי האם היה בין מייסדי "אפ' קים חדשים", קבוצה שהוא משתייך אליה גם היום. הוא ענה בחיוב והוסיף סיפור מאלף.

היה זה בשנת 1948 כאשר הציג תע' רוכת יחיד גדולה במוזיאון תל-אביב. "בתוך שרקו הכדורים ועפו הפצצות, ובמוזיאון התקיים סימפוזיון על הא' מנות המודרנית". והנה הוכרו על הקמת המדינה ושרי האומה התאספו במוזיאון לחתום על מגילת' העצמאות ובסמוך תלויות היו יצירותיו של י. ווכסלר, שזכה להיות האמן הראשון שהציג תע' רוכה במדינת ישראל החדשה.

אינה תואמת את התקופה. אין אמנות מחוץ לזמן. יש כמובן ערכים אמנותיים נצחיים. כשאנו נמצאים במוזיאון וצופים בתמונה של סיסלי או ביצירה של רפאל — אנחנו נהנים ואנו אומרים: זה טוב, זה נפלא. אך הרי לא נצייר כיום כמו שצייר רפאל — כל אחד ירגיש מיד שזה מזויף. האמן קשור בחייו עם חיי תקופתו. הוא חי את תקופת האטום. אין הוא נוסע בדיליזנס אלא במכונית, הוא מתחמם בהסקה מרכזית ושומר את מזונו בפרז'ידר. אלא שיש אמנים ש' בשבילם האמנות היא דבר "קדוש" ועל כן ימשיכו לצייר חתול על כר משי או פתיליה. אך הרי זו הרפתקה ולא החיים ממש.

במוזיאון נמדדים הדברים על בסיס אחר. האמנות הנושמת, החיה עתה אין לה מקום שם. אין ווכסלר אומר לעצמו שבהתפתחות האמנות — זה מקומו. אין הוא חושב במושגים כאלה כאשר הוא מצייר. הוא חי, נותן ביטוי לתקופתו ללא החלטה — מתוך כוונה. "אתה גו' שם, כי אתה חי ואיך חושב על זה". אני לא יודע מדוע הגעתי לאבסטרקט, הוא מסביר, הגעתי, כי הייתי מוכרה. ואם יש אנשים הטוענים, כי זה לא מובן להם קשה גם לעזור. בשבילי זה מובן וטבעי מעבר ליכולת הסברה. יתכן שיו' תר קשה להסביר את האמנות האבי סטראקטית במידה שקשה יותר להסביר את המטוס מאשר את הדיליזנס. פשוט להסביר תנור עצים וקשה להסביר כור אטומי. אך אנו חיים אתו. וגם הקהל צועד קדימה, אולי בקצב אטי יותר. אדם שלפני 20 שנה הגיע לואן-ג'ונג' נהנה היום ממאטים ומשאגאל, אך האמנם שכחנו שלפני כמה שנים עוד אמרו: שאגאל מטורף, מה הוא רוצה להגיד? הקהל יגיע גם לאבסטרקט. הבגד מכור סה דוגמאות אבסטרקטיות, נעלמים הד' פרחים ומפנים מקומם לצורות אבס' טראקטיות. החדר מקושט בסגנון אבי סטראקטי רק באמנות עדיין מסרבים לקבלו, אך זה חייב לבוא. היום אוהב הקהל את הגיאז, את הונגר עדיין אין מבינים אך אין לשכות שלא עבר זמן רב כל-כך מאז שגם את הגיאז סירבו לשמוע.

הנה הוא מראה תמונה שצייר לפני 14 שנה בערך. רואים בה טבע דומם, צנצנת פרחים, פרחות אחדים. אך כאשר הוא מעמידה ליד התמונות שהוא עובד עליהן היום מורגש אותו קולוריס, אותו טמפרמנט. "תמיד היתה חשובה בשבילי האטמוספירה, תמיד חשוב היה לי לבטא בתמונה את פנימיותי". כאשר שני צייר' רים יוצאים לחפש מקום לציור, יעמוד האחד יצביע לכיוון מסויים ויגיד: זה מקום יפה. ואילו השני יפנה לו את גבו יצביע לכון הפוך ויגיד: לא,

אל תשאלי אותי שאלות על העבר. לי אין היסטוריה! העבר לא מעניין אותי אם בכלל יש דבר שהוא מעניין — הרי זה ההווה!" זאת אמר לי האמן י. ווכסלר בראשית שיחתנו שיכלה להיות קצרה מאוד אלמלא "ה' אומץ הציבילי" שלי שאמר להתעלם מהודעה זו ולשאול כאות נפשי.

יעקב ווכסלר נולד בלטביה. אך בנעוריו עבר לגרמניה והי' חל ללמוד ציור באקדמיה של האמבורג. היה זה בסוף שנות ה'20 — ראשית שנות ה'30 עד עליתו של היטלר, ואלה שנים תוססות מאוד בגרמניה. ווכסלר ראה הרבה, הושפע מן הר' ביסטים ומפאול קלה, מפיקאסו ולזיה. צרפת וגרמניה קרובות וההשפעה הצרפתית בשטח ה' אמנות מסתננת לגרמניה הווי' מאירת וניכרת בו עד מואה, "ואני חייתי בתוך כל זה,

צעיר מאוד, צמא מאוד וסקרני מאוד" מספר ווכסלר. צעדיו הראשונים בשטח האמנות היו — מודרניים. "התחלתי עם התקיפה — לא עם האקדמיזם".

בשנת 1934 עולה ווכסלר ארצה. ואחר חיי האמנות האירופיים התוססים מוצא הוא כאן שממה אמנותית. אמנם היו כבר איזה התחלות של אמנות אך, לדברי האמן דמה הכל לסיר שלא הוכי' נסו בו לא חומרים ולא טבלינים. אך לעומת זאת היה בו שפע מים. היה זה זמן קשה בשביל ווכסלר: "עדיין לא הייתי בשל, לא היה לי מספיק משלי. נגעתי בזה ובוזה, אך חסרה היתה לי האוירה, לא היה כאן ציור ולחדש על כל פנים לא היה במה להיאחז". לווכסלר מאז ומתמיד דרושה היתה אוירה מת' אימה לציירה. כשאין הוא מרגיש עצמו נוח בסביבה מסוימת ואיננו שלם אתה אינו יכול ליצור. וההתחלה היתה קשה. הוא החל ללמוד את השפה, את האור, האוירה של הארץ והלך המחשבה האור' פייני לה. והחל לעבוד. כמה שנים ישב בצפת. יש בצפת צבעוניות עשירה, קוני' טרסטים חריפים ואת אלה חיפש ווכסלר שלא נמשך לנימה הרומנטית של העיר דווקא. אחר כך עבר לחיפה. ולפי דבריו גם בחיפה קסם לו הניגוד החריף בין הגוש הגדול של ההר לבין השקט והי' מרחב של היס. הדבר התבטא גם בנושאי הציור שלו אף כי הוא בטוח שבכל מקום היה מחפש ומוצא את הדברים המתאימים לו.

כשהוא סוקר את דרכו בציור מסכם ווכסלר שלא היו בה' קפיצות. כשהוא מסתכל בציורים שהוא מצייר היום וי' משוחה אותם לציורים שצייר לפני עשר ויותר שנים, אינו רואה הבדל מהותי. נראה לו שבפיגורות דאז ובאבסטרקט של היום ביקש בעצם להביע אותו הדבר.

אלא בכל זאת נזכר האמן ביום אחד מסויים, כאשר ידע בבירור שהוא נכנס לאבסטרקט. הוא דחה את הרגע הזה, שמוכרה היה לבוא בהתפתחות. אך כא' שר סוף סוף התחיל בציור האבס' טראקט, השאיר מאחוריו כל זכר של פיגורה. יש ציירים הלוקחים נושא ומ' פרקים אותו, מכסים ועוטפים אותו ויוצרים פסבדו-אבסטרקט. אצל ווכסלר לא היה דבר כזה. כאשר הוא צייר עץ היה זה עץ והאדם היה אדם. נאטורליסט מעולם לא היה, אך עם זאת לא הסתיר את דמויותיו במעטה זה. אך יום אחד חש שהסימבוליזם האישי שלו מיצה את עצמו ושוב אינו אומר דבר. לכן החליט לנטוש דרך זו. ועתה לא ניסה עוד לצייר עצים או דמויות אלא צורות ומ' תח צורתני. "היה זה מומנט מאוד דרמטי' עבורי, מספר האמן, הרגשתי שאני קופץ לאיזה מיים שאיני יודע את עומקם. ידעתי שאני יכול כאן לשבור את רגלי ואת ידי. זה היה הרגע היחידי שאני יכול להגיד, כי עזבתי משהו בטוח והי' לכתי אל הבלתי-ידוע". ומעניין, נזכר האמן, שבין התמונות הישנות והתמונה החדשה בכל זאת לא היה הבדל גדול. כי הדרך אליה הגיע היתה כבר כלולה בגישתו הקודמת לציור.

"היום", טוען ווכסלר, "הציור אינו יכול להיות אינטימי. אין ציור של נוף יפה מבטא את התקופה. באבסטרקט אני חש את רוח התקופה. אני יכול כמור' בן לחיות היום בבית ערבי אך אני מוציא את עצמי מן התקופה שלי, כי בימינו חיים אחרת. ורומאנטיקה זו